

TRƯƠNG VĂN HIỂN

MỤC LỤC

1- Trương Văn Hiến: Người Thầy Của Ba Anh Em Nhà Tây Sơn – Trần Hưng	1
2- Trương Văn Hiến – Wikipedia	3
3- Nơi Ở Và Dạy Học Của Thầy Giáo Hiến – Tô Hồng Phương	6
4- Tưởng Nhớ và Tôn Vinh Thầy Giáo Hiến – Hoài Thu	7
5- Thấy Giáo Hiến – Trần Thị Huyền Trang	9
6- Trương Văn Hiến: Nhà Tiên Tri Thiên Tài – Tìm Hiểu Lịch Sử Việt Nam	13

Trương Văn Hiến: Người Thầy Của Ba Anh Em Nhà Tây Sơn

Trần Hưng Thứ Hai, 25/04/2022

Trương Văn Hiến là một người thầy tài giỏi. Ở Đàng Trong, ông đã đào tạo ra những hào kiệt, trong đó có ba anh em nhà Tây Sơn, với mong muốn rằng những người học trò ấy sẽ giúp đỡ chúa Nguyễn trong cơn nguy biến...

Quyền thần Trương Phúc Loan giết Thế tử

Trương Văn Hiến là người Nghệ An, văn võ song toàn, hiểu biết về phong thủy, sau ông vào Đàng Trong nương nhờ người anh em con chú con bác là Ý Đức Hầu Trương Văn Hạnh, người dạy dỗ Thế tử Nguyễn Phúc Luân (phụ thân của vua Gia Long).

Năm 1765, chúa Nguyễn Phúc Khoát mất, di chiếu nhường ngôi cho Thế tử Nguyễn Phúc Luân. Tuy nhiên quyền thần Trương Phúc Loan nhận thấy Nguyễn Phúc Luân đã trưởng thành, lại thông minh quyết đoán không dễ gì thao túng được, liền bắt Thế tử giam vào ngục, rồi đưa Nguyễn Phúc Thuần mới 12 tuổi lên ngôi Chúa.

Ý Đức Hầu Trương Văn Hạnh phản đối liền bị Trương Phúc Loan giết chết cả nhà, Trương Văn Hiến phải bỏ trốn. Ông đến trú ngụ ở ngôi chùa chân đèo Hải Vân do người bạn vong niên là Trí Viễn trụ trì. Thiền sư Trí Viễn là người uyên thâm dịch học, ông khuyên nhủ Trương Văn Hiến nên đến Quy Nhơn lập nghiệp.

Trong loạn lạc tìm nơi dụng võ

Nghe lời khuyên của bạn mình, Trương Văn Hiến đến phủ Quy Nhơn. Là người có hiểu biết về phong thủy, ông đi khắp nơi quan sát địa thế, đi dọc sông Côn xem xét vùng Tuy Viễn, nhận thấy nơi đây sông núi hiểm trở, là nơi có thể dụng võ, thầm phục sự minh giác của Thiền sư Trí Viễn.

Dù tìm được vùng đất có thể dụng võ, nhưng ông lại chưa tìm được chỗ để nương thân. Nghe nói phía nam thành Quy Nhơn có phú gia tên là Phan Nghĩa là người hiếu khách tính tình lại hào phóng, ông liền tìm tới làm quen. Phan Nghĩa rất quý trọng ông, giữ lại làm khách trong nhà mình.

Phan Nghĩa vốn là một lái buôn rất lớn, ông ta nuôi một toán võ sĩ do võ sư Đặng Quan đứng đầu, chuyên dùng để áp tải những chuyến hàng lớn. Một lần các hăng người Hoa ở An Thái có vải và gốm sứ cổ quý chở từ Phúc Kiến và Giang Tây, biết Trương Văn Hiến giỏi chữ Hán, Phan Nghĩa nhờ ông đi theo thuyền để thẩm định mặt hàng.

Trên đường trở về thì thuyền hàng bị hỏng bánh lái phải tạm dừng để sửa, các võ sĩ lên bờ mua sắm thức ăn thì bất ngờ ngờ bị cướp tấn công.

Thời bấy giờ ở An Thái có đảng cướp khét tiếng hung tàn. Toán cướp chia làm hai, một cánh trên bờ đánh Đặng Quan, toán khác kéo xuống thuyền cướp hàng.

Đặng Quan định nhanh chóng đánh bại bọn cướp xung quanh để chạy về thuyền, nhưng bị chặn lại. Lúc này ở trên thuyền Trương Văn Hiến cũng cầm cự khiến chúng không sao lên thuyền cướp hàng được.

Thấy chưa cướp được thuyền, tướng cướp nhảy xuống thuyền đánh Trương Văn Hiến, thì bị ông giết chết. Bọn cướp thấy chủ tướng bị chết thì bỏ chạy. Lúc này toán võ sĩ mới trở về thuyền.

Phan Nghĩa rất cảm kích Trương Văn Hiến, liền mua một miếng đất bên sông Côn tặng lại đền ơn.

Từ đấy Trương Văn Hiến ở đất An Thái, lập gia đình, mở trường dạy học cả văn lẫn võ. Người dân quanh vùng gọi ông là Giáo Hiến.

Trương Văn Hiến, người thầy của những hào kiệt

Danh tiếng Giáo Hiến ngày càng vang xa, nhiều người tới xin học, trong đó có những người trở thành nhân vật lịch sử sau này như 3 anh em nhà Tây Sơn; 2 anh em Nguyễn Văn Huấn, Nguyễn Văn Danh sau này là trụ cột trong Triều vua Cảnh Thịnh; cùng nhiều hào kiệt khác như Nguyễn Thung (phó trại chủ), Triệu Đình Tiệp

(Hiệp biện Đại học sĩ của Tây Sơn), Đặng Văn Long, Phan Văn Lân, Huỳnh Văn Thuận (từ “Bình Ngô tôn pháp” và “Hưng Đạo binh pháp” mà soạn ra bộ “Bình pháp Tây Sơn”), Trương Văn Đa, v.v..

Mang theo hoài bão lớn tạo ra lứa học trò có thể diệt loạn thần phò giúp chúa Nguyễn thịnh trị trở lại, Trương Văn Hiến dẫn các trò “hết lòng giúp chúa Nguyễn để phục hồi nền nhất thống”. Ông cũng dặn dò 3 anh em Tây Sơn rằng: “Các con là người của đất Tây Sơn, Tây Sơn khởi nghĩa sẽ lập nên sự nghiệp lớn ở miền Bắc và hết lòng giúp chúa Nguyễn để phục hồi nền nhất thống.”

Không nghe lời thầy, kết cục Tây Sơn cũng bị diệt

Sau này 3 anh em Tây Sơn học thành tài. Năm 1771 Nguyễn Nhạc đứng ra khởi nghĩa, cố mời thầy giúp mình làm quân sư nhưng Giáo Hiến từ chối, dù thế ông luôn hiến kế giúp cho cuộc khởi nghĩa luôn được suôn sẻ và được người dân ủng hộ.

Nguyễn Nhạc dựng cờ khởi nghĩa với khẩu hiệu ban đầu là diệt Trương Phúc Loan phò hậu duệ chúa Nguyễn là Nguyễn Phúc Dương nên được người dân tham gia rất đông.

Trương Văn Hiến mất rồi, 3 anh em Tây Sơn cũng không nghe lời thầy của mình. Sau khi diệt Trương Phúc Loan, Tây Sơn nhân cơ hội giết chết Nguyễn Phúc Dương (người mà Tây Sơn có khẩu hiệu phò tá ban đầu), diệt luôn nhà chúa Nguyễn, chỉ còn mỗi Nguyễn Phúc Ánh chạy thoát.

Sau này Nguyễn Nhạc và Nguyễn Huệ mâu thuẫn đánh lẫn nhau, Tây Sơn không được lòng dân nên suy yếu. Nguyễn Phúc Ánh nhờ được dân ủng hộ, đánh bại nhà Tây Sơn, khôi phục cơ nghiệp của tổ tiên.

Trần Hưng

Nguồn: <https://trithucvn.co/van-hoa/truong-van-hien-ba-anh-em-nha-tay-son.html>

Trương Văn Hiến

Bách khoa toàn thư mở Wikipedia

Trương Văn Hiến (張文獻) là thầy dạy học của ba thủ lĩnh của [phong trào Tây Sơn](#) là [Nguyễn Nhạc](#), [Nguyễn Huệ](#) và [Nguyễn Lữ](#) trong [lịch sử Việt Nam](#).

Tiểu sử

Trương Văn Hiến là người [Nghê An](#)^[1], giỏi văn và giỏi võ. Có thuyết^[2] nói rằng ông là anh em thúc bá (anh em con chú con bác) với [Trương Văn Hạnh](#) (là một đại thần thờ chúa [Nguyễn Phúc Khoát](#)); có thuyết rằng ông chỉ là môn khách của ông ấy^[3].

[Tháng 7](#) năm [1765](#), chúa Nguyễn Phúc Khoát mất, để lại di chiếu nhường ngôi cho công tử thứ hai là [Nguyễn Phúc Luân](#). Tuy nhiên, do biết Phúc Luân là người thông minh, quyết đoán khó lẩn quyền được nên [Trương Phúc Loan](#) đã âm mưu cùng Thái giám Chử Đức (khuyết họ) và Chưởng dinh Nguyễn Cửu Thông bắt giam công tử Luân, giết chết hai thầy học của Phúc Luân là Nội hữu Cai cơ Trương Văn Hạnh và Thị giảng Lê Cao Kỳ, đồng thời giả chiếu chỉ đưa công tử thứ mười sáu là [Nguyễn Phúc Thuần](#) mới 12 tuổi lên ngôi Chúa xưng hiệu là Định Vương. Khi ấy, Trương Văn Hiến sợ bị vạ lây bèn bỏ vào Nam.

Trên đường đi, Trương Văn Hiến có vào nghỉ chân trong một ngôi chùa, và trò chuyện với sư trụ trì Trí Viễn. Theo lời khuyên của thiền sư, Trương Văn Hiến vào [Quy Nhơn](#) lập nghiệp.

Nguyên tại ngoại thành Quy Nhơn có một bậc phú gia tên Phan Nghĩa, vốn là người đồn hậu, giao thiệp rộng rãi. Một hôm, ông Hiến bắt gặp thấy nhà ông Nghĩa bị kẻ cướp đến phá phách, nên xông vào cứu nguy, bảo toàn được cơ nghiệp cho họ Phan. Cảm ơn nghĩa ấy, ông Nghĩa đã giúp cho ông Hiến mở trường dạy văn và dạy võ ở [Tuy Viễn](#)^[4].

Nghe tiếng đồn ông Hiến là thầy giỏi, ông Hồ Phi Phúc liền cho ba người con đến học. Ba người con ấy, sau đổi sang họ Nguyễn, rồi trở thành ba thủ lĩnh của [phong trào Tây Sơn](#), đó là [Nguyễn Nhạc](#), [Nguyễn Huệ](#) và [Nguyễn Lữ](#). Trong suốt quá trình dựng nghiệp của anh em Nguyễn Nhạc, ông Hiến chỉ góp ý chứ không trực tiếp tham gia dù được họ thiết tha mời. Theo tài liệu, thì phò mã [Trương Văn Đa](#) (con rể của Nguyễn Nhạc) chính là con trai của ông^[5].

Trương Văn Hiến mất năm nào không rõ.

Tài liệu liên quan

Chép về Trương Văn Hiến, sách triều Nguyễn là *Đại Nam chính biên liệt truyện* chỉ có mấy dòng ngắn ngủi như sau:

Hiến là môn khách của Trương Văn Hạnh. Hạnh bị Trương Phúc Loan giết. Hiến trốn vào Quy Nhơn, ngụ ở ấp An Thái, lập trường văn võ mà dạy. Anh em Nguyễn Nhạc học ở đây^[6].

Trong tập truyện thơ [Nôm Tây Sơn danh tướng anh hùng truyện](#)^[7], thì thầy giáo Hiến được giới thiệu dài hơn. Trích:

*...Trong triều có gã Phúc Loan,
Nắm quyền Thái phó tham gian vô cùng.
Bày mưu hãm hại tôi trung,
Giết Trương Văn Hạnh, Lê Dung mấy người.
Lại còn truyền lệnh nơi nơi,
Bắt Trương công tử kịp thời trừ căn.
Kiếm toàn thao lược võ văn,
Chàng Trương Văn Hiến thù hằn quyền quan.*

*Dãi dẫu vượt chốn quan san,
Lánh nơi hổ khẩu băng ngàn vô Nam.
Lần mò ra chốn giang tân,
Xin ăn độ nhật, mười phân thẹn thùng...*

Sau khi được phú ông Phan Nghĩa giúp mở trường, và nhận dạy ba người con của Hồ Phi Phúc thì:

*...Đêm đêm vào khoảng canh tư,
Thầy đem côn kiếm, binh thư giải bày.
Anh em Hồ Nhạc mê say,
Văn ôn, võ luyện, đợi ngày lập công...*

Không chỉ dạy văn võ, ông còn khuyên anh em Hồ Nhạc lập chí để gây nghiệp lớn:

*...Bấy lâu triều chính nhiễu nhương,
Máy trời chắc mở rộng đường Võ Thanh.
Ra tài tế thế an bang,
Khai cơ lập nghiệp huy hoàng mai sau...*

Tuy từ chối lời mời cộng tác, nhưng ông vẫn bảo ban anh em Hồ Nhạc:

*Hiển nghe Thơm nói mỉm cười:
- Xưa nay nhân định thắng trời nhiều phen.
Thầy đây đức mỏng, phận hèn,
Giúp em dựng nghiệp, phần riêng khó lòng.
Thượng du lắm kẻ anh hùng,
Các em về đó vẫy vùng tốt hơn.
Nghĩa kỳ dựng tạo Tây Sơn,
Tận trung báo quốc rửa hèn cho dân.
Sau này rạn vỡ đai cân,
Phải dùng đức trị mười phân vẹn mười.
Nhớ câu thu phục lòng người,
Ân uy tinh dụng muôn đời chính ngôn!...*

Theo tác giả quyển thơ này, thì chính ông Hiến là người bày cho anh em Hồ Nhạc đổi họ, và đổi tên cho Nguyễn Huệ:

*...Các em đổi họ cho mau,
Từ Hồ sang Nguyễn ứng câu sấm truyền
"Thơm" thành ra "Huệ" mới yên,
Binh thư, đao kiếm, côn quyền gia công...*

Chú thích

- [^] Theo Vũ Ngọc Khánh (tr. 165). Sách *Võ nhân Bình Định* ghi là người [Hoan Châu](#) (tức [Nghê An](#) và [Hà Tĩnh](#) ngày nay).
- [^] Theo *Võ nhân Bình Định*.
- [^] Theo [Đại Nam chính biên liệt truyện](#). Dẫn lại theo Vũ Ngọc Khánh, tr. 165.
- [^] Lược kể theo Vũ Ngọc Khánh, tr. 166.

5. [^] Nguồn: Thông tin trên báo Bình Định đăng tải ngày 9 tháng 6 năm 2006 [1]. Xem thêm: [Trương Văn Đa](#).
6. [^] Dẫn lại theo Vũ Ngọc Khánh, tr. 165.
7. [^] Không rõ tác giả, và năm sáng tác, chỉ biết đã được xuất bản ở Nghĩa Bình năm 1978. Các câu thơ trích dẫn đều chép lại trong sách của Vũ Ngọc Khánh (tr. 165-168).

Nguồn tham khảo

- Vũ Ngọc Khánh, "Vị võ sư còn sót lại vài ba tư liệu: Trương Văn Hiến" in trong *Gương mặt văn hóa Việt Nam qua nhiều thế kỷ*. Nhà xuất bản Văn hóa-Thông tin, 2012.
- [Quách Tấn](#) - Quách Giao, "Thầy giáo Trương Văn Hiến" in trong *Võ nhân Bình Định*, bản điện tử trên báo Bình Định đăng tải ngày 24 tháng 1 năm 2004 [2]

Nguồn: https://vi.wikipedia.org/wiki/Tr%C6%B0%C6%A1ng_V%C4%83n_Hi%E1%BA%BFn

Nơi ở và dạy học của Thầy giáo Hiến

Thứ ba - 12/04/2022

Trương Văn Hiến là hiền sĩ, người Hoan Châu – Nghệ An khi xưa, thời trai trẻ nổi tiếng tinh thông, thao lược, văn võ song toàn. Năm 1765, vì lánh nạn quyền thần Trương Phúc Loan thời chúa Nguyễn Phúc Thuần mới lên ngôi, Trương Văn Hiến vô Nam theo đường biển đến Cửa Thị Nại, rồi ngược dòng sông Côn đến thị tứ An Thái chọn nơi định cư lập nghiệp mở trường dạy học.

Nghe tiếng danh sư, ba anh em Nguyễn Nhạc, Nguyễn Huệ và Nguyễn Lữ ở đất Tây Sơn tìm đến xin học, được thầy Trương Văn Hiến hết sức yêu mến, đem bao tri thức văn chương, võ nghệ của mình truyền dạy. Khi Nguyễn Huệ thành tài, thầy Trương Văn Hiến động viên người học trò xuất sắc tiếp tục nuôi chí hướng khởi nghĩa giúp dân với câu nói “Tây tụ nghĩa, Bắc thu công”. Không chỉ là quân sư của Tây Sơn Tam Kiệt từ những ngày đầu khởi nghĩa cho đến khi giành nhiều chiến công hiển hách, trước lúc về với tổ tiên, Thầy Trương Văn Hiến còn căn dặn các học trò của mình luôn giữ bốn chữ “thương dân, chuộng đức” làm nền tảng của chính sách an dân, chọn hiền tài. Tên tuổi và công lao của hiền sĩ Trương Văn Hiến luôn gắn liền với cuộc khởi nghĩa Tây Sơn trên đất Bình Định hàng trăm năm qua, được Nhân dân tôn kính gọi là Thầy giáo Hiến.

Nơi ở và dạy học của Thầy giáo Hiến hiện còn dấu tích nền móng nhà và giếng nước được xây bằng đá ong ở thôn Thắng Công, xã Nhơn Phúc, thị xã An Nhơn. Di tích lịch sử văn hóa quan trọng này của Nhà Tây Sơn đã được UBND tỉnh công

nhận và xếp hạng vào ngày 01/3/2019.

Để bảo tồn và phát huy giá trị lịch sử di tích Nơi ở và dạy học của Thầy Trương Văn Hiến, UBND tỉnh đã có chủ trương khoanh vùng bảo vệ, quy hoạch đầu tư xây dựng Nhà tưởng niệm, ghi dấu một thời kỳ lịch sử hào hùng của Tây Sơn Tam Kiệt trên đất An Nhơn.

Tác giả: Tô Hồng Phương

Nguồn: <https://annhon.binhdingh.gov.vn/trang-tinh/danh-thang-di-tich/noi-o-va-day-hoc-cua-thay-giao-hien-39.html>

Tưởng nhớ, tôn vinh thầy giáo Hiến

Thầy Trương Văn Hiến là người có công rèn luyện võ, bồi đắp tư tưởng và chỉ hướng cho ba anh em nhà Tây Sơn. Ông cũng là quân sư cho các thủ lĩnh của phong trào Tây Sơn trong buổi đầu dấy nghĩa. Công trình tưởng nhớ và tôn vinh nhân vật lịch sử này đang được tỉnh ta khẩn trương thực hiện.

Theo một số nhà nghiên cứu lịch sử và nhiều câu chuyện được lưu truyền trong dân gian, thầy Trương Văn Hiến là người văn võ song toàn, nhiều mưu lược, có tấm lòng nghĩa hiệp, giàu lòng yêu nước thương dân... đã trao truyền, bồi đắp cho các học trò, trong đó ưu tú nhất là ba anh em Nguyễn Nhạc, Nguyễn Huệ, Nguyễn Lữ.

Dấu ấn sâu đậm trong tiềm thức dân gian

Truyền thuyết kể rằng, có lần tìm được một thanh kiếm cổ, Nguyễn Nhạc mang dâng cho thầy giáo Hiến và được khích lệ: Hiện giờ Trương Phúc Loan chuyên quyền làm những điều gian ác, triều đình đảo điên, nhân tâm ly tán. Nếu có người phát cờ dấy nghĩa thì bốn phương thiên hạ sẽ hưởng ứng ngay. Đất Tây Sơn có thế núi non hiểm trở, có các thế bách nhị, tới lui không có sức nào có thể ngăn cản. Anh chỉ lo việc tài chánh và quân sự nữa là có thể hưng binh. Thầy Hiến cũng đã khuyên bảo học trò Nguyễn Huệ: “Con nay đã lớn khôn, tài nghệ cũng đã vững. Con hãy về nhà mà giúp anh con”. (theo “Nhà Tây Sơn” của Quách Tấn và Quách Giao).

Tại khu vực di tích Địa điểm nhà thầy Trương Văn Hiến (thôn Thắng Công, xã Nhơn Phúc, TX An Nhơn) hiện có ngôi miếu thờ thành hoàng làng được người dân xây dựng từ năm 1999.

Nơi được cho từng tọa lạc ngôi nhà của thầy giáo Trương Văn Hiến là thôn Thắng Công, xã Nhơn Phúc, TX An Nhơn; đây cũng là nơi ba anh em nhà Tây Sơn đến học trước khi dựng nên nghiệp lớn. Địa điểm này đã được UBND tỉnh xếp hạng di tích lịch sử cấp tỉnh từ tháng 3.2019. Vừa qua, chúng tôi tìm về địa điểm di tích, trò chuyện với người cao tuổi ở thôn Thắng Công là cụ Hà Chương Bình (93 tuổi), Nguyễn Văn Du (80 tuổi), họ đều bày tỏ sự kính ngưỡng khi ngay từ nhỏ đã được nghe ông bà kể về công lao của thầy giáo Hiến.

Riêng võ sư Lâm Ngọc Ánh (65 tuổi) thì hào hứng nhớ lại: Trong dịp Lễ hội kỷ niệm 200 năm chiến thắng Ngọc Hồi - Đống Đa ở huyện Tây Sơn, tôi cùng cha và nhiều môn sinh của võ đường Bình Sơn đã tham gia đoàn rước kiệu từ khu nhà thầy ngày xưa ở thôn Thắng Công đến tận Điện thờ Tây Sơn tam kiệt trong Bảo tàng Quang Trung. Tôi còn nhớ, khi ấy kiệu thầy Trương Văn Hiến đi đầu tiên, theo sau là ba kiệu của Tây Sơn tam kiệt... đoàn kiệu thầy - trò thu hút người dân đứng xem chật kín hai bên đường trên suốt toàn bộ quãng đường. Bấy nhiêu cũng đủ biết, người dân kính ngưỡng thầy giáo Hiến đến như thế nào.

Xây dựng Nhà tưởng niệm

Theo các cụ cao niên ở địa phương, từ xa xưa ngay dưới triều Nguyễn, người dân địa phương đã xây dựng tại điểm di tích một ngôi miếu nhỏ, bí mật thờ thầy Trương Văn Hiến. Do chiến tranh tàn phá, ngôi miếu bị hư hỏng nặng, đến năm 1978 khi làm nền sân kho đội 2 của HTX Nhơn Phúc, phần tàn tích còn lại cũng bị san bằng. Năm 1999, người dân đã xây dựng tại đây ngôi miếu thờ thành hoàng làng, đồng thời sử dụng làm nơi họp xóm. Trong khu vực này vẫn còn một đoạn nền móng miếu cũ và giếng đá ong là dấu tích của kiến trúc xưa.

Từ đề xuất của Sở VH&TT, ngày 5.9.2019, UBND tỉnh đã đồng ý cho chủ trương lập quy hoạch chi tiết xây dựng tỷ lệ 1/500 công trình Nhà tưởng niệm thầy Trương Văn Hiến và

giao cho UBND TX An Nhơn làm chủ đầu tư. Cuối tháng 3.2020, UBND TX An Nhơn đã có tờ trình xin ý kiến Ban Thường vụ Thị ủy, sau đó được thông qua về phương án thiết kế quy hoạch chi tiết xây dựng tỷ lệ 1/500 công trình Nhà tưởng niệm thầy Trương Văn Hiến.

Dự kiến, công trình có tổng kinh phí đầu tư gần 17,2 tỷ đồng, trên diện tích đất quy hoạch khoảng 20.243 m²sẽ xây dựng: Nhà lưu niệm, chòi nghỉ chân, chòi bát giác bảo vệ giếng cổ, khu vực bảo vệ nền móng nhà cũ, sửa chữa khu miếu cũ, sân tập và biểu diễn võ thuật, sân nền và đường nội bộ...

Hiện UBND TX An Nhơn đang tiến hành các bước thủ tục tiếp theo để có thể triển khai xây dựng Nhà tưởng niệm thầy Trương Văn Hiến.

“Bên cạnh ý nghĩa tôn vinh nhân vật lịch sử, công trình sẽ trở thành điểm tham quan mới trong tuyến du lịch của tỉnh kết nối với di tích Thành Hoàng Đế và các làng nghề truyền thống của An Nhơn như bún bánh An Thái (xã Nhơn Phúc), rượu Bầu Đá (xã Nhơn Lộc), đồng thời tạo điều kiện cho các võ đường đang hoạt động tại khu vực này tham gia biểu diễn phục vụ du khách”.

Ông TÔ HỒNG PHƯƠNG, Trưởng Phòng VH-TT TX An Nhơn

“Người dân chúng tôi mong nhà lưu niệm thầy giáo Trương Văn Hiến sẽ mau chóng thành hình. Trên quê hương chúng tôi sẽ có thêm một công trình tốt đẹp góp phần giáo dục truyền thống lịch sử cho thế hệ mai sau, đồng thời quê hương chúng tôi sẽ được nhiều người biết đến, tham quan”.

Cụ NGUYỄN VĂN DU, người dân thôn Thắng Công

Hoài Thu

Nguồn: <https://baobinhdinh.vn/viewer.aspx?macm=18&macmp=18&mabb=147286>

Thầy giáo Hiến

Trương Văn Hiến, tài kiêm văn võ, tinh thông thao lược. Ông vốn người Hoan Châu (tức Nghệ An), vì lánh nạn phải lìa quê vào phủ Quy Nhơn, sống ở đất An Thái, rồi thành danh ở đây.

Năm 1765, Võ vương Nguyễn Phúc Khoát mất. Quốc phó Trương Phúc Loan chuyên quyền, làm di chiếu giả, lập người em thứ mười sáu của Võ Vương là Nguyễn Phúc Thuần mới 12 tuổi lên ngôi. Quan đại thần Trương Văn Hạnh phản đối, liền bị Trương Phúc Loan bắt giết cả nhà. Trương Phúc Loan còn cho truy lùng người thân của Trương Văn Hạnh để hãm hại. Vì là chỗ họ hàng gần với Trương Văn Hạnh, Trương Văn Hiến sợ bị vạ lây bèn bỏ trốn.

Trương Văn Hiến đến trú tạm tại một ngôi chùa nhỏ ở chân đèo Hải Vân. Trí Viễn thiền sư, trụ trì ngôi chùa là bạn vong niên của Trương Văn Hiến. Là một người uyên thâm Dịch học, Trí Viễn thiền sư đã đàm đạo với Trương Văn Hiến về thời thế và khuyên ông vào phủ Quy Nhơn lập nghiệp. Theo lời khuyên ấy, Trương Văn Hiến vượt đèo vào Nam.

Đến phủ Quy Nhơn, Trương Văn Hiến đi khắp nơi, cuối cùng thả dọc sông Côn xem xét kỹ vùng Tuy Viễn và nhận thấy đất này núi sông hiểm trở, sẽ là đất dụng võ của các anh hùng có chí lớn nay mai. Ông thâm phục sự minh giác của sư Trí Viễn. Tuy nhiên, làm thế nào để có chỗ dung thân thì Trương chưa tính được.

Nguyên phía nam thành Quy Nhơn (*) có một phú gia tên Phan Nghĩa. Trương Văn Hiến nghe tiếng Phan Nghĩa hiếu khách, phóng khoáng, giao thiệp rộng rãi, tìm tới làm quen. Qua vài lần thù tiếp, Phan Nghĩa thấy Trương Văn Hiến kiến thức quảng bác, nói năng lưu loát thì đem lòng mến mộ, giữ làm khách trong nhà mấy tháng ròng.

Nhà Phan Nghĩa có mấy đội thuyền buôn, các phu chèo lái đều giỏi võ. Họ Phan còn nuôi một toán võ sĩ thượng hạng do võ sư Đặng Quan đứng đầu, áp tải đội thuyền đặc biệt chuyên mua bán các mặt hàng quan trọng như gôm, lụa, và các loại trầm hương, gỗ quý. Một hôm, nắm được nguồn tin các hãng Hoa kiều ở An Thái có các loại vải vóc và gôm sứ cổ Phúc Kiến và Giang Tây chở sang, Phan Nghĩa cần người thông thạo chữ Hán để thẩm định các mặt hàng, bèn ngỏ lời nhờ Trương Văn Hiến giúp. Trương liền nhận lời tháp tùng đội thuyền Đặng Quan.

Chuyến đi hết sức thuận lợi. Đặng Quan vốn đã kính trọng Trương Văn Hiến qua cách đối đãi của Phan gia, đến khi tận mắt chứng kiến Trương đối đáp với các tay thương gia người Hoa lại càng bội phục. Riêng Trương Văn Hiến, đã nhiều lần ghé An Thái, quan sát rất kỹ địa lý, nhân văn, nhận thấy với địa thế nằm ngay bên bờ sông Côn, đất này trên bến dưới thuyền, quả là trọng điểm của các tuyến đường huyết mạch từ Tây Sơn Thượng xuống Quy Nhơn. Lần này trở lại, ngoài phong cảnh hữu tình, còn được thấy các mối giao thương phồn thịnh, Trương càng quyết chí sẽ đến đây lập nghiệp.

Sau khi giao tiền, chất hàng cẩn thận, Đặng cho thuyền rời An Thái, thâm tính sẽ về đến nơi trước khi trời tối.

Hồi bấy giờ ở An Thái có đảng cướp Song Tiên khét tiếng hung tàn. Song Tiên là biệt danh chúa đảng. Tên này sở trường môn đánh roi, vũ khí của hắn là một cặp roi rất đẹp, và hễ ai trúng roi của hắn là khó có đường sống. Lần này đảng Song Tiên biết chắc là thuyền nhà họ Phan đi cát hàng quan trọng, chúng quyết chí đón lõng dọc đường để ăn hàng.

Thuyền hàng vừa đến đoạn sông ngang phé thành Phật Thệ thì bị hư bánh lái, Đặng Quan cho neo lại để sửa. Trong khi chờ phu lái sửa thuyền, các võ sĩ lên bờ mua sắm thức ăn. Đảng cướp được tin, tức tốc kéo xuống. Thấy hành trạng của toán người lạ, Đặng Quan đoán biết, vội tri hô cho những người phu thuyền chuẩn bị, còn mình nhảy lên bờ chặn cướp. Theo kế hoạch của Song Tiên, đảng cướp chia đôi, toán trên bờ vây đánh Đặng Quan, toán nhảy xuống thuyền để cướp hàng. Đặng Quan vội tung đòn hiểm, đánh dạt được bọn cướp quanh mình. Ông tung mình định về thuyền bảo vệ hàng, nào ngờ Song Tiên giơ roi đón đường, phải dừng lại đỡ. Hai bên đang đấu bất phân thắng bại, bỗng nghe tiếng la oai oái. Thì ra toán cướp vừa leo lên thuyền bị Trương Văn Hiến dùng sào tre đánh rớt hết xuống sông. Toán cướp trên bờ giương cung bắn xuống. Trương dùng sào gạt loạt tên đầu rồi vung sào múa tít không còn rõ thân người, chỉ nghe tên rưng rạo rạo như mưa. Song Tiên nổi giận, lao vút xuống thuyền, Đặng

Quan sợ Trương Văn Hiến đương không lại, vội nhảy theo thì trúng tên rớt xuống nước. Bấy giờ các võ sĩ áp tải thuyền đã trở lại, xông vào đánh đuổi bọn cướp. Trên thuyền, qua vài hiệp đo lường, biết đối thủ không phải hạng xoàng, Song Tiên liền giở ngón hiểm quyết giết Trương Văn Hiến. Đoán được dã tâm của tên tướng cướp và nóng lòng cứu Đặng Quan, Trương Văn Hiến dùng một đòn quyết định đâm Song Tiên ngã ngựa. Bọn cướp thấy chủ tướng mạng vong, lo chạy tháo thân. Trương Văn Hiến vớt võ sư Đặng Quan lên thuyền. Toán võ sĩ lớp lo nhỏ tên băng bó vết thương, lớp lo dọn thuyền rồi đi tiếp.

Nghe chuyện, Phan Nghĩ vô cùng cảm kích, mời Trương Văn Hiến đến cảm tạ và gạn hỏi gia cảnh trước sau. Bấy giờ Trương mới thừa thật rằng mình đã lâu là kẻ không nhà, đang tìm nơi lập nghiệp. Phan Nghĩ bèn xuất tiền mua một khu đất gò rộng rãi gần sông Côn tặng Trương Văn Hiến. Từ ấy, Trương Văn Hiến ở lại An Thái, lập gia đình, mở trường dạy học. Dân quanh vùng gọi ông là Thầy giáo Hiến.

Thầy giáo Hiến kén học trò rất kỹ, ông chỉ nhận những trò có tư chất thông minh và tính tình nhân ái. Ông quan niệm: "Có võ mà không có văn thường hay cường bạo, có văn mà không có võ thường hay nhu nhược. Văn võ phải nương nhau thì đạo làm người mới giữ được vững". Do vậy, ông đào tạo cả văn lẫn võ.

*

Nguyễn Nhạc trong thời gian buôn trâu qua lại vùng An Thái, từng nghe vang danh thầy giáo Hiến. Ông bèn thu xếp rồi đưa cả hai em là Nguyễn Huệ, Nguyễn Lữ đến xin học.

Nguyễn Nhạc học được ít lâu thì tạm biệt thầy lên Tây Sơn thượng chuẩn bị khởi nghĩa. Khi Nguyễn Huệ thành tài, Trương Văn Hiến tiễn người học trò yêu với lời dặn: "Tây khởi nghĩa, Bắc thu công". Và hầu hết chiến công xuất sắc trong đời Nguyễn Huệ (trừ trận Rạch Gầm – Xoài Mút) là minh chứng hùng hồn của lời dặn trên. Tương truyền, những chuyện gây thanh thế cho Nhà Tây Sơn như chuyện Nguyễn Nhạc được ấn kiếm trời ban, chuyện Nguyễn Huệ xuất quân chém rắn ở gò cây Ké đều là do Trương Văn Hiến bày mưu.

Năm 1773, Tây Sơn khởi nghĩa. Trại chủ Nguyễn Nhạc mời Trương Văn Hiến lên căn cứ bãi làm quân sư. Quân Tây Sơn kéo xuống đánh huyện thành Quy Nhơn, Trương Văn Hiến lúc bấy giờ có mặt tại quân doanh để bày mưu tính kế. Mấy trận liên quân Tây Sơn thắng lớn khiến tuần phủ Nguyễn Khắc Tuyên hoảng loạn. Trương Văn Hiến rất đổi vui mừng, song luôn luôn nhắc Nguyễn Nhạc, Nguyễn Huệ lưu ý thu phục nhân tâm. Trong một buổi cùng Nguyễn Nhạc duyệt quân, Trương quân sư đang đi thì thành linh bị trúng gió độc ngã ngất đi, tướng sĩ thất kinh vội đổ vào trượng lo thuốc thang. Khi tỉnh lại, ông cầm tay Nguyễn Huệ dặn dò:

*Âm dương nay sắp sang đời
Hiếu trung cố giữ sao cho vẹn toàn
Mong con thu đoạt giang san
Bao nhiêu hiểm chướng phải ban cho bằng
Thương dân, chuộng đức, con hằng minh tâm
Hồn thầy dù xuống cõi âm
Ngậm cười chín suối cũng thắm ngợi khen*

(Tây Sơn tiếm long lục – Nguyễn Bá Huân)

Con trai ông, Trương Văn Đa, là một tướng giỏi của Tây Sơn, được Nguyễn Nhạc chọn làm phò mã. Tiếp thu tư tưởng nhân ái của cha, trong thời gian làm trấn thủ Gia Định, Trương Văn Đa đã thực thi chính sách khoan dân rất có hiệu quả.

*

Học trò của thầy giáo Hiến hầu hết trở thành tướng lĩnh hàng đầu của nhà Tây Sơn. Ngoài ba anh em Nguyễn Nhạc, Nguyễn Huệ, Nguyễn Lữ, còn có thể kể:

- Võ Văn Dũng quê Phú Lạc, Tây Sơn, Bình Định - Đại đô đốc triều Quang Trung, một trong tứ trụ triều đình thời Cảnh Thịnh.

- Đặng Văn Long quê Nhơn Mỹ, An Nhơn, Bình Định - Đại đô đốc, có công đánh giặc Thanh.

- Phan Văn Lân quê Nhơn Hưng, An Nhơn, Bình Định - Đô đốc, có công đánh giặc Thanh.

- Nguyễn Văn Huân và Nguyễn Văn Danh ở Bình Sơn, Quảng Ngãi, làm quan triều Tây Sơn, tác giả bộ sử Tây Sơn thư hùng ký.

- Huỳnh Văn Thuận ở Mộ Đức, Quảng Ngãi - Tướng Tây Sơn đã tham mưu hai bộ Binh Ngô tôn pháp và Hưng Đạo binh pháp, soạn ra bộ Binh pháp Tây Sơn.

- Trương Văn Đa, sinh tại An Thái, Nhơn Phúc, Bình Định, (là con trai và cũng là học trò Trương Văn Hiến, con rể Nguyễn Nhạc) – Tướng Tây Sơn, có công đánh quân Xiêm, làm trấn thủ Gia Định rất được lòng dân, sau là thầy dạy thái tử Bảo.

Đối với Trương Văn Hiến, An Thái là quê hương thứ hai, nơi ông thực hiện hoài bão cứu đời giúp nước. Với công lao đào tạo nên những anh hùng tiêu biểu của triều đại Tây Sơn, Trương Văn Hiến được nhân dân yêu mến như một người Bình Định thật sự, một người đã làm rạng danh quê hương Bình Định bằng cách khai sáng cho một thế hệ về đạo làm người giữa thời ly loạn – học trò và con cái ông đã vâng theo tiếng gọi của lịch sử, làm tướng tiên phong trong đội quân của nhân dân, đập đổ ách thống trị thối nát, giữ cho quốc thái dân an. Sứ mệnh của ông là một Người Thầy, và ông đã thực hiện sứ mệnh đó một cách toàn tâm toàn ý.

Trần Thị Huyền Trang

(*) Trước thuộc Nhơn Hưng, nay thuộc thị trấn Bình Định, huyện An Nhơn.

Nguồn: <https://baobinhdinh.vn/568/2003/9/6051/>

TRƯƠNG VĂN HIẾN – NHÀ TIÊN TRI THIÊN TÀI

Thời Lê Trung Hưng ngoài Trạng Trình Nguyễn Bình Khiêm còn có Trương Văn Hiến, người cha thật sự của phong trào Tây sơn với câu sấm truyền:

TÂY KHỞI NGHĨA BẮC THỤ CÔNG

PHỤ NGUYỄN PHỤC THỐNG

Nếu ai có trí huệ sẽ nhận ra được cuộc khởi nghĩa Tây sơn, quá trình sau đó giống như là một VÕ BI HẢI KỊCH với diễn biến kết quả đã được biết trước Y NHƯ CÂU SẤM TRUYỀN KHÔNG SAI MỘT LY, với dàn diễn viên tài năng như Nguyễn Ánh, Nguyễn Huệ, Lê Chiêu Thống v.v....

Tác giả câu Sấm truyền Trương Văn Hiến là người Nghệ An, văn võ song toàn, hiểu biết về phong thủy, sau ông vào Đàng Trong nương nhờ người anh em con chú con bác là Ý Đức Hầu Trương Văn Hạnh, người dạy dỗ Thế tử Nguyễn Phúc Luân (phụ thân của vua Gia Long).

Sau khi Trương Văn Hạnh vì đấu tranh quyền lực bị Quốc phó Trương Phúc Loan giết chết, Giáo Hiến sợ bị vạ lây nên di cư vào Quy Nhơn rồi trở thành Thầy dạy văn võ lẫn binh pháp cho anh em Nguyễn Nhạc. Ông không tham gia Tây sơn mà mất sớm

Mang theo hoài bão lớn tạo ra lứa học trò có thể diệt loạn thần phò giúp chúa Nguyễn thịnh trị trở lại, Trương Văn Hiến dặn các trò "hết lòng giúp chúa Nguyễn để phục hồi nền nhất thống". Ông cũng dặn dò 3 anh em Tây Sơn rằng: "Các con là người của đất Tây Sơn, Tây Sơn khởi nghĩa sẽ lập nên sự nghiệp lớn ở miền Bắc và hết lòng giúp chúa Nguyễn để phục hồi nền nhất thống." – Ý nghĩa câu sấm truyền chỉ như vậy.

Sau đó với lời khuyên của ông anh em Nguyễn Nhạc đã đổi từ họ Hồ sang Họ Nguyễn để tranh thủ sự ủng hộ của nhân dân.

..Các em đổi họ cho mau,

Từ Hồ sang Nguyễn ứng câu sấm truyền

"Thơm' thành ra "Huệ" mới yên,

Binh thư, đao kiếm, côn quyền gia công...

Và các học trò tài ba của ông đã làm được theo trình tự

TÂY KHỞI NGHĨA BẮC THỤ CÔNG

Khởi nghĩa Tây sơn đã nhiều lần bắc tiến đánh bại Chúa Trịnh, Lật Vua Lê, đánh bại luôn quân xâm lược Mãn Thanh thu được công lao to lớn , được sự mến mộ của bao người ,

Do đó ba anh em được đền đáp công lao, thụ hưởng vinh quang khi lần lượt lên ngôi Hoàng đế Quang Trung, Hoàng Đế Thái Đức, Đông Định Vương Nguyễn Lữ.

PHỤ NGUYỄN PHỤC THỐNG

(giúp chúa Nguyễn khôi phục nền thống nhất)

Trước khi Tây sơn khởi nghĩa , Xiêm la là mối đe dọa mạnh mẽ ở phía nam đối với các đời chúa Nguyễn , Tây sơn đã phụ giúp họ Nguyễn tiêu diệt bớt sinh lực kẻ địch.

Tây sơn đã phụ giúp họ Nguyễn đánh bại kẻ địch hùng mạnh là họ Trịnh đang ngoài thống nhất đất nước, điều mà các chúa Nguyễn ao ước 200 năm.

Ngoài ra Tây sơn cũng đóng vai xấu trong lòng dân Bắc hà khi giúp họ Nguyễn lật luôn ngôi vua Lê , phụ giúp Nguyễn Ánh lên ngôi Hoàng đế chính danh như ông giải thích là lấy ngôi Hoàng đế từ Tây sơn "tiếm ngụy" chứ đâu phải Hoàng đế họ Lê., nếu còn Hoàng đế họ Lê thì họ Nguyễn chỉ là Vương là Chúa thôi, chứ đâu làm Hoàng Đế Đại Việt được

Đồng thời Tây sơn cũng phụ giúp họ Nguyễn đánh bại quân Thanh, vì trong lịch sử Việt nam mỗi lần Nước Việt thay ngôi là Bắc quốc lại đưa quân xâm lược như thời Lê Hoàn thế họ Đinh, Họ Hồ thế họ Trần. Nếu Họ Nguyễn thế họ Lê dù không cầu viện họ cũng kiếm có đánh , do trước đó quân Thanh bị Tây sơn bị đánh bại rồi nên không kiếm chuyện với Nguyễn Ánh nữa, giúp họ Nguyễn lên ngôi êm thấm.

Các nhân vật diễn rất tròn vai, như Lê Chiêu Thống cầu viện nhà Thanh để cho Nguyễn Huệ lập công lên làm Hoàng đế Quang Trung- anh hùng dân tộc, hết suất diễn thì xuống , nhường đất diễn cho diễn viên Nguyễn Ánh tung hoành

Do được đạo diễn Tạo Hoá sắp xếp diễn tới cuối vở kịch nên hành trình hành động của nhân vật Nguyễn Ánh này như cầu viện Xiêm la, cầu viện Pháp càng tăng thêm kịch tính hấp dẫn của vở diễn.

Trong đó có nhiều cao trào kịch tích khó tin như :

Đoàn quân Nguyễn Ánh khi chạy trốn Tây sơn đi tới đâu để lại dấu chân , rất dễ bị kẻ địch phát hiện truy đuổi. Đêm đó Nguyễn Ánh đã khẩn " nếu số mạng quân ta chưa tận xin hãy lấp dấu chân đi để kẻ địch không phát hiện mà truy đuổi ". Sáng ra thì mưa rất to, toàn bộ dấu vết đều bị xóa sạch, vì tích đó mà về sau dân gian gọi nơi đây là Lấp Vò, nói trại từ " lấp giò ", lấp dấu chân dấu giò , nay là huyện LẤP VÒ (Đồng Tháp)

Như vậy các nhân vật Nguyễn Anh, Nguyễn Nhạc, Lê chiêu Thống , Nguyễn Hữu Chinh, Quân Xiêm, Tôn sĩ Nghị... giống như dàn diễn viên diễn cho ta xem theo kịch bản có từ trước, Các hành động được cho là yêu nước , bán nước, chính nghĩa, phi nghĩa dưới cái nhìn TỈNH GIÁC VÀ TRÍ HUỆ chỉ là diễn theo vở kịch mà kết quả đã có trước mang tên:

TÂY KHỞI NGHĨA BẮC THỤ CÔNG PHỤ NGUYỄN PHỤC THỐNG

Theo: Tìm hiểu Lịch sử Việt Nam

Nam Phong tổng hợp

www.vietnamvanhien.org

